

Datum van inontvangstneming : 27/10/2016

Zaak C-506/16

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

26 september 2016

Verwijzende rechter:

Tribunal da Relação do Porto (Portugal)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 juli 2016

Verzoekende partij:

████████████████████

Verwerende partij:

Portugese Staat

Voorwerp van het hoofdgeding

- 1 Aan de orde is de vraag of de tweede en de derde richtlijn motorrijtuigenverzekering eraan in de weg staan dat volgens de nationale wetgeving de bestuurder die schuld treft aan het ongeval, recht heeft op vergoeding van vermogensschade in geval van overlijden van de echtgenote die zich als inzittende aan boord van het voertuig bevond.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 2 Artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Prejudiciële vraag

„Moeten de bepalingen van de tweede en de derde richtlijn inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende de verzekering tegen de

wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven, aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan nationale wetgeving als neergelegd in artikel 7, lid 3, van decreto-lei 522/85 van 31 december 1985, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94 van 19 mei 1994, op grond waarvan de bestuurder die schuld treft aan het ongeval, recht heeft op vergoeding van vermogensschade in geval van overlijden van de echtgenote die zich als inzittende aan boord van het voertuig bevond?”

Aangevoerde bepalingen van gemeenschapsrecht

- 3 Tweede Richtlijn 84/5/EEG van de Raad van 30 december 1983 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven. (PB 1984, L 8, blz. 17) – Artikel 3
- 4 Derde Richtlijn 90/232/EEG van de Raad van 14 mei 1990 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven (PB 1990, L 129, blz. 33) – Artikel 1

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

- 5 Decreto-lei 522/85 van 31 december 1985, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94 van 19 mei 1994 (ingetrokken bij decreto-lei 291/2007 van 21 augustus 2007)

Artikel 7

„Van dekking door de verzekering is uitgesloten schade als gevolg van lichamelijk letsel van de bestuurder van het verzekerde voertuig.

2. Van dekking door de verzekering is mede uitgesloten de vergoeding van aan de volgende personen opgekomen materiële schade:

[...]

- d) echtgenoten, ascendenten, descendenten of adoptiefkinderen van de onder a) en b) vermelde personen alsook de overige familieleden of aanverwanten tot en met de derde graad van dezelfde personen, maar in dit laatste geval alleen wanneer zij samenwonen met die persoon of ten laste komen van deze laatste;
- e) degenen die als bedoeld in de artikelen 495, 496 en 499 van het burgerlijk wetboek schadevergoeding kunnen vorderen op grond dat zij een band hebben met een van de in de voorgaande alinea's vermelde personen;

[...]

3. In geval van overlijden, als gevolg van het ongeval, van een van de onder d) en e) van het voorgaande lid bedoelde personen is vergoeding van niet-vermogensschade aan de persoon die voor het ongeval aansprakelijk is wegens schuld uitgesloten.

[...]”

6 Lei 67/2007 van 31 december 2007 op de extracontractuele civiele aansprakelijkheid van de Staat en publiekrechtelijke organen.

7 Código Civil

Artikel 483 (Algemeen beginsel)

„1. Hij die opzettelijk of door schuld wederrechtelijk een recht van een ander schendt of inbreuk maakt op een tot bescherming van rechten van anderen strekkende wettelijke bepaling, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt te vergoeden.

2. De verplichting tot schadevergoeding zonder schuld geldt alleen in de door de wet bepaalde gevallen.”

Artikel 495 (Schadeloosstelling van derden in geval van overlijden of lichamelijk letsel)

„1. In geval van letsel dat de dood ten gevolge heeft is hij die aansprakelijk is gehouden tot vergoeding van de voor de redding van het slachtoffer ontstane kosten en van alle andere kosten, de begrafenis kosten daaronder begrepen.

2. In dat geval hebben, zoals in alle andere gevallen van lichamelijk letsel, de personen die het slachtoffer te hulp zijn gekomen alsook de ziekenhuizen, artsen of andere personen of instanties die aan de behandeling of de hulp van het slachtoffer hebben bijgedragen, recht op schadevergoeding.

3. Voorts hebben recht op schadevergoeding de personen die onderhoudsgerechtigde van het slachtoffer waren of de personen die door het slachtoffer werden onderhouden uit hoofde van een natuurlijke verbintenis.”

Artikel 566 (Uitkering in geld)

„3. Indien het juiste bedrag van de schade niet kan worden bepaald, zal de rechter naar billijkheid beslissen binnen de grenzen van hetgeen is komen vast te staan.”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 8 Op 3 december 2005 vond te Paredes (Portugal) een verkeersongeval plaats dat heeft geleid tot het overlijden van [REDACTED]. Zij was inzittende van het voertuig dat werd bestuurd door haar echtgenoot, de heer [REDACTED] (Hierna: „[REDACTED]“).
- 9 [REDACTED] heeft de verzekeringsmaatschappij Zurich voor het Tribunal Judicial de Paredes gedaagd. Hij vorderde betaling van een bedrag van 335 700 EUR, vermeerderd met wettelijke vertragingsrente vanaf de datum van de dagvaarding, ter vergoeding van de ten gevolge van het verkeersongeval geleden vermogensschade en niet-vermogensschade.
- 10 [REDACTED] voerde aan, verantwoordelijk te zijn voor het ongeval doordat hij de controle over het bij verweerster verzekerde voertuig had verloren.
- 11 Verzekeringsmaatschappij Zurich voerde aan dat haar aansprakelijkheid was uitgesloten omdat de bestuurder van het voertuig de echtgenoot van de overleden persoon was.
- 12 In repliek betoogde [REDACTED] dat die uitsluiting niet van toepassing was omdat het ongeval dateerde van vóór de inwerkingtreding van decreto-lei 291/2007, alsook dat de bestuurder van het voertuig niet de verzekeringnemer was en het slachtoffer geen mede-eigenaar was van het voertuig waarvan zij inzittende was. Hij voerde aan dat op het betrokken geval van toepassing was de regeling van de verplichte aansprakelijkheidsverzekering zoals neergelegd in decreto-lei 522/85 van 31 december 1985, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94 van 19 mei 1994, waarvan artikel 7, lid 3, schadeloosstelling van de persoon die wegens schuld aansprakelijk is voor het ongeval niet uitsloot.
- 13 Het Tribunal Judicial de Paredes was van oordeel dat decreto-lei 522/85 op het ongeval van toepassing was, daar dit zich had voorgedaan in 2005.
- 14 Aangaande de vermogensschade werd de vordering tegen Zurich afgewezen omdat het inkomen, de uitgaven en de lasten van [REDACTED] onbekend waren en evenmin bekend was in welke mate de overledene bijdroeg of zou hebben bijgedragen aan de huishoudelijke uitgaven.
- 15 Wat de niet-vermogensschade betreft was het Tribunal Judicial de Paredes van oordeel dat vergoeding daarvan was uitgesloten ingevolge artikel 7, lid 3, van decreto-lei 522/85, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94.
- 16 [REDACTED] heeft hoger beroep aangetekend bij het Tribunal da Relação do Porto, maar enkel voor de beslissing aangaande de vermogensschade. Het Tribunal da Relação do Porto heeft het hoger beroep verworpen met het oordeel dat aangezien [REDACTED] de schuldige bestuurder was van het voertuig

waarvan zijn echtgenote inzittende was, hij niet in aanmerking kwam voor schadevergoeding.

- 17 Daarop heeft [REDACTED] zich tot het Supremo Tribunal de Justiça gewend. Voor het Supremo Tribunal de Justiça voerde hij in de eerste plaats aan dat de regeling van de verplichte motorrijtuigenverzekering die op de datum van het ongeval gold, was neergelegd in decreto-lei 522/85, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94, waarvan artikel 7 alle uitsluitingen van de dekking van de verzekering opsomde, te weten i) lichamelijk letsel van de bestuurder ii) materiële schade zowel voor de bestuurder als voor de overige in het tweede lid vermelde personen, en iii) niet-vermogensschade voor de persoon die wegens schuld aansprakelijk is voor het ongeval als gevolg van het overlijden van laatstbedoelde personen.
- 18 Naar zijn oordeel heeft de wetgever alle uitsluitingen uitputtend opgesomd. Indien de wetgever vergoeding van vermogensschade van de schuldige bestuurder in geval van overlijden van zijn echtgenote ten gevolge van het ongeval, had willen uitsluiten, zou hij dat hebben gedaan, te meer daar decreto-lei 130/94 een bijwerking van de ter zake sinds 1985 geldende regeling vormt om uitvoering te geven aan de derde richtlijn. Artikel 7 is gewijzigd, lid 3 daaronder begrepen, en de uitsluiting van dekking door de verzekering van de bestuurder die het ongeval door schuld heeft veroorzaakt is gehandhaafd, maar alleen voor niet-vermogensschade.
- 19 In de tweede plaats heeft [REDACTED] betoogd dat decreto-lei 522/85, zoals gewijzigd, een *lex specialis* is die dus voorrang heeft boven de *lex generalis*, de Código Civil (hierna: „CC”), en dat artikel 7 van die wet een bepaling van materieel recht inzake wettelijke aansprakelijkheid bevat die toepassing van de algemene regeling uitsluit.
- 20 In de derde en laatste plaats heeft [REDACTED] aangevoerd dat de beslissing van het Tribunal de Relação do Porto dat hij geen recht heeft op vergoeding van de vermogensschade als gevolg van het overlijden van zijn echtgenote, die inzittende was van het door hem bestuurde voertuig, in strijd is met artikel 7, lid 3, van decreto-lei 522/85, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94.
- 21 Voorts heeft [REDACTED] gevorderd dat het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing zou worden verzocht.
- 22 In zijn uitspraak overweegt het Supremo Tribunal de Justiça het volgende:

„Het in het onderhavige geval aan de orde zijnde recht, dat valt onder artikel 495, lid 3, veronderstelt dat een persoon overleden is, maar is niet ontstaan in de rechtssfeer van de overledene.

– Het is een recht dat is ontstaan in de rechtssfeer van degene die het inroept, en de voorziene schadeloosstelling dient ter vervanging van het recht op huidig of

toekomstig onderhoud waartoe de overledene niet gerechtigd, maar verplicht was of zou zijn geweest.

– Indien het aan de orde zijnde recht ontstaat in de rechtssfeer van degene die het inroept – in het onderhavige geval verzoeker – dienen de algemene regels inzake wettelijke aansprakelijkheid, inzonderheid de verwijzing naar ‚een ander’ in artikel 483 do Código Civil, in de beschouwing te worden betrokken.

– Door zijn schuldig gedrag en gelet op de context heeft verzoeker – met betrekking tot het aan de orde zijnde recht – een eigen recht geschonden.

– Indien hij een eigen recht heeft geschonden, kan overeenkomstig de oude stelregel *sibi imputat* geen vergoeding worden toegekend.”

23 Aangaande het verzoek om prejudiciële verwijzing heeft het Supremo Tribunal de Justiça het volgende overwogen:

„1. Op grond van het gemeenschapsrecht dienen de lidstaten de nationale wettelijke bepalingen op het gebied van de verplichte motorrijtuigenverzekering nader tot elkaar te brengen.

2. Een bijzonder belangrijk, zo niet het belangrijkste, doel van die harmonisatie is de bescherming van het slachtoffer, hoofdzakelijk voor wat betreft de vergoeding voor persoonlijke schade.

3. Daarbij dient bijzondere aandacht uit te gaan naar de inzittenden, niet zijnde de bestuurder.

4. De communautaire voorschriften betreffen de verplichte motorrijtuigenverzekering en laten het aan de nationale voorschriften over, de wettelijke aansprakelijkheid nader te regelen.

5. In het geval van passagiers zou die regeling echter worden uitgehold doordat eigen schuld van het slachtoffer irrelevant is verklaard of doordat uitsluiting op grond dat de inzittenden familielid zijn van de verzekeringnemer, de bestuurder of enige andere persoon wiens wettelijke aansprakelijkheid in geval van schade door de verzekering gedekt is, wordt afgewezen.

6. Dat belet niet dat voor het overige de regels van intern recht op het gebied van de wettelijke aansprakelijkheid in de beschouwing worden betrokken.

7. Decreto-lei 291/2007 is niet van toepassing op ongevallen die zich vóór de inwerkingtreding ervan hebben voorgedaan.

8. Artikel 7, lid 3, van decreto-lei 522/85, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94, verdringt de vergoedingsregeling van artikel 495, lid 3, CC niet.

9. Bedoeld lid 3 voert een recht op vergoeding in dat, ook al veronderstelt het dat een derde persoon is overleden, ontstaat in de rechtssfeer van de houder van dat recht.
10. Dat recht komt niet toe aan de persoon die als enige schuldig is aan het ongeval waarbij zijn echtgenote, die inzittende was van het door hem bestuurde voertuig, om het leven kwam.”
- 24 Bijgevolg heeft het Supremo Tribunal de Justiça het beroep verworpen.
- 25 Daarop heeft ██████████ zich tot het Tribunal da Comarca do Porto Este – Penafiel (Portugal) gewend.
- 26 Het betreft daarbij een gewone vordering ter verkrijging van een verklaring tegen de Portugese Staat, vertegenwoordigd door het openbaar ministerie, die ██████████ heeft ingediend omdat naar zijn oordeel de verwerping van zijn eerdere beroep op rechterlijke dwaling van het Supremo Tribunal de Justiça berust.
- 27 In het kader van dit tweede beroep vordert ██████████ dat de Portugese Staat wordt veroordeeld tot betaling aan hem van een bedrag van 245 700 EUR, vermeerderd met wettelijke verdragingsrente te rekenen vanaf de datum van de dagvaarding tot de dag van volledige betaling.
- 28 Het Tribunal da Comarca do Porto Este Penafiel heeft deze vordering volledig ongegrond verklaard.
- 29 ██████████ is van die uitspraak in hoger beroep gegaan bij het Tribunal da Relação do Porto. Daarbij heeft hij opnieuw gevorderd dat het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing zou worden verzocht.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 30 ██████████ geeft te kennen dat de nationale voorschriften betreffende de verplichte motorrijtuigenverzekering moeten worden uitgelegd in het licht van de betrokken richtlijnen van de Unie nadat deze in nationaal recht zijn omgezet of zo niet na het verstrijken van de termijn voor die omzetting. Naar zijn oordeel heeft het Supremo Tribunal de Justiça zich in het onderhavige geval schuldig gemaakt aan flagrante schending van het toepasselijke Unierecht door onjuiste uitlegging en toepassing van de tweede en de derde richtlijn inzake verplichte motorrijtuigenverzekering.
- 31 Een rechterlijke beslissing doet aansprakelijkheid ontstaan in geval van schending van het Unierecht – met als gevolg dat de Staat gehouden is tot schadevergoeding – wanneer het geschonden voorschrift de justitiabele rechten verleent, de schending voldoende ernstig is en er een oorzakelijk verband bestaat tussen de schending en de aan de justitiabele opgekomen schade.

- 32 In het onderhavige geval kan niet worden ontkend dat artikel 3 van de tweede richtlijn en artikel 1 van de derde richtlijn rechten verlenen aan de justitiabele. Zij waarborgen door het stelsel van verplichte verzekering de inzittenden van een motorvoertuig, niet zijnde de bestuurder, vergoeding van de hun ten gevolge van een verkeersongeval opgekomen persoonlijke schade.
- 33 De schending van het Unierecht is voldoende ernstig, in de eerste plaats door onjuiste uitlegging van artikel 3 van de tweede richtlijn en artikel 1 van de derde richtlijn. Het Supremo Tribunal de Justiça heeft voorrang gegeven aan de doctrine en de rechtsvoorschriften zoals die voorheen in de interne rechtsorde op het gebied van de wettelijke aansprakelijkheid golden, zonder het inmiddels bij decreto-lei 130/94 omgezette recht in de beschouwing te betrekken. In de tweede plaats is de op de rechterlijke instantie die in laatste aanleg uitspraak doet rustende verplichting, het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing te verzoeken, geschonden.
- 34 ██████████ betoogt dat de nationale rechterlijke instantie slechts van de verwijzingsverplichting is vrijgesteld indien de juiste toepassing van het Unierecht zo voor de hand liggend is dat geen redelijke twijfel over de te geven beslissing kan bestaan. Hij voegt daaraan toe dat het Unierecht een eigen terminologie hanteert, die niet noodzakelijkerwijs strookt met die van het interne recht, en dat ieder rechtsvoorschrift in zijn context moet worden gezien en moet worden uitgelegd rekening houdend met het doel ervan.
- 35 ██████████ betoogt dat wanneer een verzoek om prejudiciële verwijzing wordt gedaan, dat verzoek door de rechter steeds moet worden ingewilligd.
- 36 Het openbaar ministerie, als vertegenwoordiger van de Portugese Staat in de onderhavige zaak, geeft te kennen dat voor de uit rechterlijke dwaling voortvloeiende aansprakelijkheid alleen relevant is kennelijke of grove schending bij de beoordeling van de relevantie rechtens van de schade, van de evenredigheid en de verdeling van de kosten en de lasten (vergoedbare schade), onverminderd de eventuele betekenis van enige dwaling voor nietigverklaring van de nadelige beslissing.
- 37 Naar zijn oordeel heeft het Supremo Tribunal de Justiça, door te beslissen om niet tot prejudiciële verwijzing over te gaan, niet gehandeld in strijd met het Unierecht, daar niet kan worden gezegd dat die beweerde schending kennelijk heeft plaatsgevonden en het optreden van het Supremo Tribunal de Justiça juridisch niet aanvechtbaar is.
- 38 Volgens het openbaar ministerie belette niets het Supremo Tribunal de Justiça, te oordelen dat de uitlegging van artikel 7, leden 1 en 2, onder a), van decreto-lei 522/85, zoals gewijzigd bij decreto-lei 130/94, geen „gegronde twijfel” oproep, en dientengevolge geen gevolg te geven aan het verzoek om prejudiciële verwijzing.

- 39 Evenals in lei 67/2007 is bepaald voor de beoordeling van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid in verband met rechterlijke beslissingen houdende toepassing van intern recht, is in verband met rechterlijke beslissingen waarbij het Unierecht wordt toegepast slechts sprake van aansprakelijkheid wanneer de bepalingen van dat recht kennelijk, dat wil zeggen voldoende ernstig worden geschonden.
- 40 De onjuiste beoordeling moet worden aangetoond in de gerechtelijke procedure waarin zij heeft plaatsgevonden en met de in het kader daarvan toelaatbare middelen, en niet met een vordering die ertoe strekt het recht op schadevergoeding geldend te maken.
- 41 Aangezien niet is verzocht om nietigverklaring van de beslissing die – naar het oordeel van verzoeker – op rechterlijke dwaling berust, en aangezien die beslissingen vanuit het oogpunt van verzoeker definitief zijn geworden en in de rechtsorde bevestigd zijn, heeft het openbaar ministerie geconcludeerd dat aan het wettelijk vereiste voor het recht op schadevergoeding, dat wil zeggen dat de nadelige beslissing eerst is nietig verklaard, niet was voldaan.
- 42 Subsidiair voert het openbaar ministerie aan dat de schade niet hypothetisch mag zijn. Het mag niet gaan om schade die de betrokkene in theorie niet zou hebben geleden indien was voldaan aan het verzoek om verwijzing, aangezien de schade niet kan worden aangetoond en – als loutere hypothetische schade – niet kan worden geanalyseerd.
- 43 Het recht van de verzoeker op schadeloosstelling voor de beweerde rechterlijke dwaling zou in laatste instantie moeten worden vastgesteld in het licht van artikel 566, lid 3, Código Civil, en het bedrag daarvan zal niet noodzakelijkerwijs overeenstemmen met het bedrag van de vordering betreffende onderhoud/toekomstige vermogensschade die verzoeker beweert te hebben geleden ten gevolge van het overlijden van zijn echtgenote, zoals hij die heeft geformuleerd in de respectieve procedures voor het Tribunal da Relação do Porto en het Supremo Tribunal de Justiça, waar de beweerde rechtsdwaling zou hebben plaatsgevonden.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 44 Het Tribunal da Relação do Porto heeft de analyse van het beroep in drie onderdelen gesplitst: in de eerste plaats de vraag of de nadelige beslissing nietig moet zijn verklaard om de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de Staat te kunnen beoordelen, in de tweede plaats de vraag of sprake is van rechterlijke dwaling wegens schending van het Unierecht doordat de richtlijnen van de Unie onjuist zijn uitgelegd en doordat het Hof van Justitie niet om een prejudiciële beslissing is verzocht, en in de derde plaats de vraag of aan het door [REDACTED] gedane verzoek om verwijzing gevolg moet worden gegeven.

- 45 Aangaande de vraag of de nadelige beslissing nietig moet zijn verklaard om de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de Staat te kunnen beoordelen, verwijst het Tribunal da Relação do Porto, met de vaststelling dat over deze vraag geen enigheid bestaat in de rechtspraak noch in de rechtsleer, naar het dictum van het arrest Ferreira da Silva en Brito (C-160/14, EU:C:2015:565), waarin wordt verklaard dat „[h]et Unierecht en meer bepaald de door het Hof geformuleerde beginselen betreffende de aansprakelijkheid van de staat voor de schade die particulieren lijden ten gevolge van een schending van het Unierecht door een rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, [...] aldus [moeten] worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale wettelijke regeling die als voorwaarde stelt dat de schadeveroorzakende beslissing van die rechterlijke instantie voorafgaandelijk is vernietigd, terwijl die vernietiging in feite uitgesloten is”.
- 46 Het Tribunal da Relação do Porto sluit zich aan bij dit standpunt van het Hof van Justitie en acht het argument van ██████████ gegrond.
- 47 In de context van het tweede onderdeel van zijn analyse verklaart het Tribunal da Relação do Porto dat de onderhavige aansprakelijkstelling van de Staat voor schade die is opgekomen aan derden ten gevolge van een rechterlijke uitspraak – meer in het bijzonder rechterlijke dwaling – juist ertoe strekt te doen vaststellen of die beweerde rechterlijke dwaling heeft plaatsgevonden wegens schending van het Unierecht, zoals voorgedragen door ██████████
- 48 Om vast te stellen of het Supremo Tribunal de Justiça op goede gronden kon beslissen om de zaak niet ter prejudiciële beslissing te verwijzen op grond dat de aan de orde zijnde vraag duidelijk en ondubbelzinnig was, moet allereerst worden nagegaan en beslist of de vraag inderdaad duidelijk en ondubbelzinnig is en of de beslissing niet indruist tegen het Unierecht.
- 49 Om te bepalen of het Supremo Tribunal de Justiça het Unierecht heeft geschonden doordat het artikel 3 van de tweede richtlijn en artikel 1 van de derde richtlijn onjuist heeft uitgelegd door deze bepalingen te plaatsen in de context van de nationale rechtsleer en de nationale rechtsvoorschriften, moet worden bepaald hoe het standpunt van het Hof van Justitie over deze vraag luidt.
- 50 Het Tribunal da Relação do Porto acht beantwoording van deze vraag noodzakelijk alvorens te kunnen beslissen of het Supremo Tribunal de Justiça zijn verplichting tot prejudiciële verwijzing niet is nagekomen.
- 51 Gelet op het voorgaande is het Tribunal da Relação do Porto van oordeel dat aan het Hof van Justitie het verzoek om een prejudiciële beslissing zoals geformuleerd door ██████████ moet worden gedaan.